

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Politologisch onderzoek en data-archieven

N.A.

Citation

Politologisch onderzoek en data-archieven. (1976). Politologisch onderzoek en data-archieven. *Acta Politica*, 11: 1976(1), 101-102. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451629>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451629>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

autonummersymbolen).

- 5 Het optimale besluitvormingsniveau moet zo hoog worden gekozen dat *externe effecten* te *verwaarlozen* zijn. Een politiek van milieubescherming moet gevoerd worden op hogere nationale niveaus (zie voorbeeld onder 4). Ander voorbeeld: in het belang van een optimale conjunctuurpolitiek moet de *EEG* bepalen, welke de overschotten of tekorten op de lopende rekening van de nationale publieke budgetten zijn.
- 6 Wanneer meer dan één sociaal-economisch probleem moet worden opgelost (zeg probleem I en II) tussen twee landen (A en B) kan het voorkomen, dat A voordeel ziet in het soeverein oplossen van I, doch B daarvan nadeel heeft, terwijl voor II land B voordeel heeft in het soeverein oplossen en land A daarvan nadeel ondervindt. De optimale gecombineerde oplossing ligt dan in een bovennationale besluitvorming over I en II door A en B. Voorbeelden:
 - a) I. olieprijs; II: prijs kapitaalgoederen; A: OPEC; B: Westen.
 - b) I. Rijnvervuiling; II. energiepolitiek; A: Frankrijk, B: Nederland (naar de toestand van circa 1971; nu veranderd).
- 7 Het aantal politici is klein in vergelijking tot de totale bevolking. Hun eventuele ongemak van niet-zelfstandig te kunnen beslissen mag dus ook maar een klein gewicht hebben in het nationale welzijn. Politici die voor de oplossing van vraagstukken met belangrijke externe effecten vasthouden aan zelfstandige (b.v. nationale) besluitvorming bevorderen daarmee niet het welzijn van de bevolkingen die zij vertegenwoordigen op de beste wijze. Zij vervullen hun taak dus niet naar behoren, hetzij door onwetendheid, hetzij door een te groot gewicht te geven aan hun eigen voorkeuren.
- 8 De USA hebben terecht hun staten in een federatie verenigd met een sterke federale regering. Hun houding t.o.v. de rest van de wereld — met name het afwijzen van bovennationale besluitvorming in een aantal belangrijke gebieden van sociaal-economisch beleid — weerspiegelt kortzichtigheid, want:
- 9 Het voortbestaan van de grote welzijnsverschillen in de wereld moet op de duur ook hun eigen welzijn aantasten (toenemend aantal illegale gastarbeiders, bedreiging van hygiëne, verspreiding van radicalisme, enz.).
- 10 Het positieve bestaande volkenrecht kan geen argument zijn tegen bovennationale besluitvorming, omdat positief recht slechts een vertraagde weerspiegeling is van de zich wijzigende inzichten. De inzichten moeten ontleend worden aan de wetenschappen die de vraagstukken bestuderen tegenover welke de mensheid geplaatst wordt.

Politologisch onderzoek en data-archieven

Veel sociaal-wetenschappelijke artikelen beginnen met een aantal opmerkingen over het cumulatieve karakter van de wetenschap en eindigen met een aansporing tot verder onderzoek. Te vaak blijven deze opmerkingen zonder praktisch gevolg en nemen andere onderzoekers wel bepaalde (al dan niet bevestigde) hypothesen van hun voorgangers over, maar zelden gebruiken zij de data die in vroeger onderzoek zijn geanalyseerd. Dit gebruik van data die door anderen zijn vergaard kan op twee manieren plaatsvinden:

1 — Replicatie: het onderzoek wordt door anderen dan de oorspronkelijke onderzoekers herhaald (dezelfde data, dezelfde hypothesen). Hoewel in de wetenschapsfilosofie dit element van herhaalbaarheid als een essentieel kenmerk van de wetenschappelijke methode wordt beschouwd, gebeurt deze replicatie zeer weinig.

2 — Secundaire analyse: onderzoek op basis van door anderen bijeengebrachte data (dezelfde data, andere hypothesen).

In de onderzoekspraktijk kan men natuurlijk ook mengvormen van deze strategieën aantreffen.

Om zo'n replicatie of secundaire analyse uit te voeren is het noodzakelijk dat de data die men wil analyseren goed zijn opgeslagen en toegankelijk zijn. Een data-archief is dan ook onmisbaar als de latere onderzoeker niet afhankelijk wil zijn van uitvoerige persoonlijke toelichting bij de data door de oorspronkelijke onderzoeker. De bekendste data-archieven zijn:

Roper Center (USA, gesticht in 1947);

Zentralarchiv (Keulen, 1960);

Inter University Consortium for Political Research, ICPR (USA, 1962);

Steinmetz Stichting (Amsterdam, 1964-1971);

Steinmetz Archief (Amsterdam, 1971);

Amsterdams Sociaal Wetenschappelijk Data Archief, ASDA (Amsterdam, 1971).

Van 1971 tot 1975 heeft het ASDA, een onderdeel van het Technisch Centrum van de FSW van de Universiteit van Amsterdam, een belangrijke functie gehad voor medewerkers van de U.v.A. en voor de ISSC-zomercursus die in 1974 in Amsterdam is georganiseerd. Vanaf 1975 zal het ASDA zich voornamelijk bezighouden met programmatuur ten behoeve van data-archivering, zodat de directe betekenis van het ASDA voor de individuele onderzoeker verminderd is.

Een onderzoeker die gebruik wil maken van een data-archief, kan zich wenden tot het Steinmetz Archief, een onderdeel van het Sociaal Wetenschappelijk Informatie- en Documentatiecentrum van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Het Steinmetz Archief biedt de volgende mogelijkheden:

A — Als men een onderzoek verricht en daarbij geheel of gedeeltelijk gebruik wil maken van data die door andere onderzoekers zijn bijeengebracht. Men kan dan met behulp van de 'Catalogue and Guide' van het Steinmetz Archief een keuze maken uit een of meer van de circa honderd politicologisch relevante datasets die in deze catalogus zijn opgenomen. Als men na lezing van de catalogus niet weet of het Steinmetz Archief het soort data dat men zoekt in zijn collectie heeft, kan men gebruik maken van RIQS. Dit is een computerprogramma voor 'retrieval' doeleinden (zie *Acta Politica*, 1975, Nr. 4, het artikel van L. N. Saris en W. E. Saris), dat door medewerkers van het archief wordt gebruikt om na te gaan welk databestand van de collectie aan bepaalde, nader te specificeren kenmerken voldoet. Deze kenmerken, die aan het RIQS-programma worden opgegeven, kunnen in dit geval zijn: een aanduiding van het onderzoeksgebied (b.v. verkiezingsonderzoek,

onderwijs, migratie, persoonlijkheid), het jaar van het onderzoek, de steekproefgrootte, kenmerken van de populatie(, tijdsaspecten (b.v. panel, trend, eenmalig), kenmerken van het proces van data-verzameling (b.v. aanwezigheid van derden, interviewercode, duur), achtergrond-variabelen, woorden in vragenlijsten. Is men als onderzoeker b.v. geïnteresseerd in het verband tussen sportbeoefening en politiek, dan geeft men deze trefwoorden op aan het Steinmetz Archief (d.m.v. een speciaal formulier) en men krijgt een overzicht van de beschikbare data over sport en politiek.

Weet de onderzoeker eenmaal, uit de catalogus of via het RIQS-systeem, welke data hij nodig heeft dan vraagt hij een duplicaat van deze dataset(s) aan; dit duplicaat kan, volledig gedocumenteerd, op tape of op ponskaarten worden geleverd.

B – Als men bepaalde analyses wil laten uitvoeren op bestaand materiaal. Als het om beperkte analyses gaat en als de opdrachtgever een niet-commerciële status heeft (incl. overheidsinstellingen) zal het Steinmetz Archief deze analyses gratis uitvoeren. Als aan deze voorwaarden niet is voldaan, zal het archief de aanvrager verwijzen naar anderen of een vergoeding vragen.

C – Het archief verzorgt de aanvraag van data bij buitenlandse data-archieven.

D – Voor studenten die zich specialiseren in het sociaal-wetenschappelijk onderzoek zijn er stage-mogelijkheden bij het Steinmetz Archief.

E – Het adviseren bij het opzetten van een onderzoek (b.v. constructie van vragenlijsten), om de analyse en de opslag van de data gemakkelijker te laten verlopen.

Als onderzoekers gebruik willen maken van de diensten van het Steinmetz Archief kunnen zij contact opnemen met Drs. C. P. Middendorp, tel. (020) 225061. Het adres van het Steinmetz Archief is: Kleine Gartmanplantsoen 10, Amsterdam.

Het kwartaalonderzoek 1971—1975

Bij veel beschouwingen over enquête-onderzoek komt als bezwaar naar voren dat enquêtes een te statisch beeld oproepen van de politieke en sociale werkelijkheid. Nu zijn er drie mogelijkheden om de enquête als methode van datavergaring te gebruiken en dit bezwaar te ondervangen:

1 – *De paneltechniek*: Dezelfde groep mensen wordt op verschillende tijdstippen d.m.v. een enquête onderzocht. Hoewel deze methode zeer geschikt is voor het analyseren van veranderingsprocessen op korte termijn, zijn er aan het gebruik van een panel voor onderzoek op lange termijn vele bezwaren verbonden, zoals de 'uitval' van respondenten uit de oorspronkelijke groep en het a-typische karakter van een groep die frequent aan enquêtes moet meewerken.

2 – *Secundaire analyse*: men analyseert een aantal reeds uitgevoerde enquêtes om veranderingsprocessen te onderzoeken. Naarmate de periode waarover men deze analyse wil uitvoeren, langer is, zal het enquêtemateriaal heterogener zijn qua steekproefgrootte, vraagstelling, meting van achtergrondvariabelen enz. Hoewel er methoden bestaan om deze nadelen zo gering mogelijk te doen zijn, blijven zij de toepasbaarheid van de secundaire analyse nadelig beïnvloeden.

3 – *De continue enquête*: een (aantal) onderzoeker(s) enquêteert op een continue basis. In tegenstelling tot de paneltechniek trekt men steeds een nieuwe steekproef, in tegenstelling tot de secundaire analyse bepaalt één instantie de vorm en inhoud van de enquêtes. Commerciële bureaus voor enquête- en marktonderzoek organiseren zo hun zg. omnibusenquêtes, waar iedere klant iets van zijn gading kan invoegen. Deze omnibusenquêtes zijn voor wetenschappelijke doeleinden vrij-

wel onbruikbaar, omdat de achtergrondvariabelen zeer summier zijn en de vragen een sterk heterogeen karakter hebben (van soep tot schouwburgbezoek).

De continue enquête die vanaf eind 1971 door medewerkers binnen de FSW-A (Universiteit van Amsterdam) is georganiseerd, en ietwat optimistisch met de term 'kwartaalonderzoek' wordt aangeduid, verschilt dan ook essentieel van een omnibusenquête. De belangrijkste doeleinden van het kwartaalonderzoek zijn:

(a) Onderzoek naar de dynamische aspecten van een aantal essentiële politicologische variabelen. Om dit doel te bereiken is een deel van iedere 'golf' van de kwartaal-enquête onveranderd t.o.v. vorige en volgende golven, dit is het z.g. constante deel van de vragenlijst. In dit constante deel zijn vragen opgenomen die betrekking hebben op:

- gezinssamenstelling;
- gebruik van massamedia;
- politieke belangstelling;
- politieke kennis;
- opvattingen over effectiviteit van verschillende participatiemogelijkheden;
- gebruik van deze participatiemogelijkheden;
- lidmaatschap van organisaties;
- inkomen, beroep, opleiding;
- gevoel van politieke effectiviteit;
- partijvoorkeur en stemgedrag.

Het nut van dit constante deel van de enquêtes is tweërlei:

- 1 – deze variabelen kunnen door de tijd heen geanalyseerd worden;
- 2 – het variabele deel van de enquête krijgt meer betekenis, omdat ieder item uit het variabele deel gerelateerd kan worden aan 'achtergrondvariabelen' waarvan het verloop door de tijd heen bekend is.

(b) Onderzoek naar de wijze waarop politieke strijdpunten ontstaan (of niet ontstaan), en zich in de tijd over verschillende groepen binnen het electoraat uitkristalliseren. Om dit doel te bereiken is een deel van iedere enquête gereserveerd voor vragen die in een beperkt aantal (b.v. drie of vier) golven gesteld worden. In het kwartaalonderzoek zijn tot nu toe in dit verband vragen opgenomen over:

- de wenselijkheid van één Europese regering;
- de subjectieve welvaartsbeleving;
- de energiecrisis.

(c) Ad hoc onderzoek, b.v. ten bate van een dissertatie, een leeronderzoek, een wetenschappelijke publikatie. Door de aanwezigheid van het constante gedeelte krijgen dergelijke ad hoc vragen meer reliëf dan in een eenvoudige omnibusenquête. In het kwartaalonderzoek zijn tot nu toe ad hoc vragen opgenomen over:

- het gevoel, tot de Nederlandse politieke gemeenschap te behoren ('sense of community');
- homoseksualiteit;
- atoombewapening;
- de werkende gehuwde vrouw;
- de NAVO;
- de VVDM;